

vorm
leegte
vorm
leegte
vorm
leegte
vorm

Inhoud

Ten geleide _ 3	Leven _____ 4	Opleidingen _____ 14	Werk _____ 20
	<i>Lezingen</i> 5	<i>Opleidingen</i> 15	<i>Organisatieontwikkeling en Loopbaanbegeleiding</i> 21
	Een zucht van verlichting 5	De Driejarige Opleiding 15	<i>Lezingen</i> 21
	De engelen in de nacht 5	Persoonlijk jaar 15	Het licht en de korenmaat 21
	Liefde moet dagelijks veroverd worden 5	Instrument voor Hulp 15	Leiding geven in tijden van contractie 21
	Lente; tijd voor het nieuwe 6	De Juiste Maat 15	Je roeping volgen in je werk 22
	Oordelen 6	<i>Vervolgaanbod na de opleidingen</i> 16	Vijf wegen van leiderschap 22
	Creativiteit en de levensfasen 6	Pure en totale aanwezigheid 16	<i>Themadag</i> 22
	Geld en levensenergie 6	Dromenopleiding 16	Jij en de ziel van de zaak 22
	Het heilige vuur 7	De Energetische opleiding 16	<i>Opleidingen</i> 23
	Instrument voor hulp 7	Psychodramatische werkvormen 16	<i>Loopbaanontwikkeling</i> 23
	<i>Aankondigingen lezingen</i> 8	<i>Onze boeken</i> 17	Conferentiedag op 25 mei 23
	Vergeving 8	Boek: Het licht en de korenmaat 17	Bezieling in je loopbaan 24
	Vriendschap sluiten met jezelf 8	Boek: Een Zucht van verlichting 17	Bezieling in je leraarschap 24
	Je kind als spiegel 8	In gesprek met _____ 18	Je persoonlijke onderneming 25
	Wakker worden in je werk 8		Loopbaanbegeleiding voor mensen met een beperking 25
	<i>Themadagen op zaterdag</i> 8		<i>Organisatieontwikkeling</i> 26
	Herover je levenslust 8		Een groot architectenbureau 26
	Dromen; boodschappen van de ziel 9		Een kerkelijke organisatie 26
	Je plek in het gezin 9		Teamcoördinatoren bij een gemeente 27
	<i>Groepen en workshops</i> 10		Een middelbare school 27
	Mindfulness, meditatie en beweging 10		Een vroedvrouwenpraktijk 27
	Kom ik er ooit vanaf? 10		Tot besluit _____ 28
	De roep van de natuur 11		
	Ga je eigen weg 11		
	<i>Zomerintensive</i> 12		
	<i>Individuele begeleiding</i> 12		
	<i>Open retraites en bezinningstochten</i> 13		
	Paasretraite 13		
	Zomerretraite 13		
	Bergtocht in Zwitserland 13		
	Woestijntochten in Egypte 13		

In deze nieuwsbrief en op onze website staat ons programma t/m juni 2011. De volgende nieuwsbrief verschijnt in de zomer.

itip

school voor leven en werk

Marspoortstraat 21
7201 JA Zutphen

telefoon: 0575 51 08 50
e-mail: opleiding@itip.nl
internet: www.itip.nl

directie

Bertie Hendriks
Bas Klinkhamer
Hans Wopereis

secretariaat

Annemieke Ros
Juria Wassink
Karin van Zandvoort
Marion de Goeij-Obers

redactie

Marthe Klinkhamer-
van der Noordaa

grafisch ontwerp

Angelique Kleijne | liek in vorm

fotografie

Hapé Smeele, Caroline Schröder

drukwerk

Drukkerij Vos

Onze algemene voorwaarden staan vermeld op onze website www.itip.nl. Inschrijven voor deelname aan lezingen en activiteiten via onze website; bel voor meer informatie ons kantoor 0575 51 08 50.

Om ons voor overbodige kosten en u voor ongewenste informatie te behoeden, wilt u ons even bellen of mailen als toezending van de nieuwsbrief niet meer op prijs wordt gesteld?

Zoals je ziet hebben we de vormgeving van de nieuwsbrief veranderd. 'Ruimer van opzet, kleurrijker, speelser en meer van het hart', waren de sleutelwoorden waarmee wij afgelopen voorjaar begonnen zijn met het zoeken naar een nieuwe vormgeving. Het was een enerverende zoektocht en we zijn blij met het resultaat.

Vormgeving is een fascinerend en uitdagend avontuur. Het roept vragen op als: 'Wie zijn we, waar staan we voor en wat willen we uitstralen?' Het brengt je terug bij de bezieling en bij wat in beginsel vormloos is: essentie. Gelukkig zijn we zeer vertrouwd met dit onderzoek naar onze wortels en wat ons bezielt. Ieder jaar vernieuwen we onze opleidingen en onze mensen geven nooit jaren achter elkaar dezelfde groepen. We weten dat, hoe goed de vorm ook is, we deze iedere keer weer ter discussie moeten stellen, omdat vormen al snel de neiging hebben patroonmatig te worden.

Wij ervaren grote dankbaarheid voor het feit dat we met ons levenswerk ook anderen mogen inspireren en helpen om hun levenswerk op zich te nemen. Dankbaarheid voor de oprechte toewijding van de deelnemers, voor de doorgaande ontwikkeling van wat we hebben opgebouwd, en voor de kwaliteit van de nieuwe mensen die bij ons komen werken. Natuurlijk werken we daar hard voor, zoiets gaat niet zonder transpiratie, maar het is zo verheugend dat zelfs in deze tijden van crisis de mensen en organisaties hun weg weten te vinden naar onze school en dat wij gestage groei doormaken. Vanuit die blijdschap voor wat ons gegeven is, kwam ook de impuls om in onze nieuwsbrief meer schoonheid, poëzie en kleur te brengen. Het is per slot van rekening levenskunst waar we mee bezig zijn en het is fijn als dat ook door beeld en kleur wordt ondersteund in de nieuwsbrief.

Daar paste ook een nieuwe middenpagina bij, waarin we inspirerende zaken naar voren willen brengen. In deze eerste editie leek het ons passend om de lezers een kijkje te geven in

de keuken van onze samenwerking. Omdat die samenwerking zoveel meer is dan enkel met elkaar de zaak goed bestieren; het heeft ieder van ons dichterbij onze eigen kwaliteiten en essentie gebracht.

Naast de nieuwsbrief, zijn ook onze huisstijl en website vernieuwd. Door de groei van onze organisatie en ons aanbod, hebben wij een andere ordening aan moeten brengen op onze website. In dat kader zijn de activiteiten die werk als ingang hebben, bij elkaar ondergebracht.

Ook inhoudelijk, en dat blijft voor ons toch centraal staan, vind je in deze nieuwsbrief vernieuwd aanbod. Zo is het in ons Persoonlijk Jaar nu ook mogelijk om in januari te starten. Naast vertrouwde trajecten die hun waarde hebben bewezen, zoals de zomerintensive en 'Je persoonlijke onderneming', zijn er weer nieuwe lezingen en groepen. In het najaar van 2011 zal er een nieuwe Dromenopleiding starten, waarvan we nu de puntjes op de i aan het zetten zijn. In de volgende nieuwsbrief meer over deze opleiding.

Verheugend is ook dat het boek van Marthe van der Noordaa 'Een Zucht van verlichting' zodanig blijkt aan te slaan, dat er een tweede druk zal verschijnen. Het is leuk om te horen dat veel mensen er door geraakt zijn en het aan hun naasten doorgeven.

Tot slot willen we onze nieuwe vormgeefster Angelique Kleijne en fotograaf Hapé Smeele bedanken voor hun hulp en inspiratie bij het in de steigers zetten van deze vormgeving. We wensen je veel leesplezier en hopen dat ons aanbod je helpt om je bezieling nog verder tot uitdrukking te brengen in je werk, in de liefde, in hoe je wenst te zijn met je kinderen, je ouders... in al jouw levensvormen.

- Bertie Hendriks, Bas Klinkhamer en Hans Wopereis

A close-up photograph of a tree trunk, likely a pine, showing its rough, textured bark. The bark is covered in patches of vibrant green moss and lichen. The ground around the base of the tree is covered with a thick layer of dry, golden-brown pine needles and some small rocks. The lighting is natural, highlighting the textures of the bark and the surrounding forest floor.

Leven

Persoonlijke ontwikkeling en inspiratie

Kosten en reserveringen

De kosten voor het bijwonen van een lezing of thema-avond bedragen € 10, tenzij anders vermeld, en inclusief koffie/thee in de pauze.

Reserveren via onze website www.itip.nl.

Mocht na reservering blijken dat je verhinderd bent, dan willen we je met klem verzoeken dit aan ons door te geven. Het gebeurt helaas nog regelmatig dat mensen op de valreep niet op komen dagen en we een ander onnodig teleur moeten stellen.

Bijzondere lezingen

Soms worden we gebeld door een stichting of ideële organisatie met de vraag of wij voor hen een lezing willen geven in het kader van een jaarbijeenkomst of een reeks lezingenavonden. We zijn daar in principe altijd toe bereid, mits het onderwerp bij ons past en onze agenda's het toelaten. U kunt hiervoor contact opnemen met ons secretariaat.

Een Zucht van verlichting

Marthe van der Noordaa

Naar aanleiding van haar boek *Een Zucht van verlichting* geeft Marthe van der Noordaa lezingen over totale aanwezigheid in het dagelijks leven. 'In totale aanwezigheid bevrijdt je jezelf van je gerichtheid op de toekomst of het verleden. Het brengt je in het hier en nu, in een ontspannen wakkere staat van zijn, waarin je niets hoeft toe te voegen of te veranderen aan de realiteit. We kunnen ons dat echter niet voorstellen en creëren een eigen wereld met doelstellingen, hard werken en spanning. Totale aanwezigheid doorbreekt die spanning en maakt je vrij in het moment. Op deze lezing zal ik vertellen hoe je tot deze natuurlijke staat van zijn kunt komen in de weerbarstige alledaagse werkelijkheid. En hoe je die werkelijkheid vervolgens kunt gaan ervaren als een bron van creativiteit en scheppingskracht.' Marthe heeft een aantal jaren studiegroepen geleid rond dit thema en het werk van de boeddhistische meester Longchenpa. Ervaringen uit het dagelijks leven van deelnemers zijn in het boek opgenomen en komen ook in de lezing aan bod.

ma 17 januari om 20.00 uur
's-Heerenbroek, Centrum IPW
Stuurmansweg 2a

wo 2 maart om 20.00 uur
Amsterdam, De Roos
P.C. Hooftstraat 183

reserveren via onze website

De engelen in de nacht

Bas Klinkhamer

Dromen worden ook wel de engelen van de nacht genoemd en niet voor niets. Volgens vele mystieke tradities gebeurt er in de nacht veel meer dan alleen de simpele slaap. In de nacht gaat de ziel naar plekken waar hij geschoond, geheeld en opgeladen wordt, zodat de dag weer hernieuwd tegemoet kan worden getreden. Het is hierbij wel van belang dat je met aandacht de nacht ingaat. Dan is het mogelijk om in de nacht antwoorden te vinden op vragen die je bezighouden, om in aanraking te komen met lichtwezens die je helpen en om nieuwe inzichten te krijgen. In deze lezing vertel ik over de schoonheid van de nacht, en over de concrete invloed die de spirituele dimensie van de nacht kan hebben op je dagelijks bestaan. Want hoe komt het toch dat je uit de ene nacht verkwikt een uitgerust wakker wordt en uit de andere nacht doodmoe en gespannen? Ook vertel ik over het omgaan met slape-loosheid, het bewustzijn in dromen en nachtmerries en het contact met overledenen in dromen.

wo 9 februari om 20.00 uur
Utrecht, Lazuli Cursuscentrum
Oudegracht 243 a/d Werf

reserveren via onze website

Liefde moet dagelijks veroverd worden

Ellen van Damme

Niets is natuurlijker en bevredigender dan een liefdevol mens te zijn. Liefhebbend naar jezelf en de ander. In een relatie is de liefde goed te ervaren als je beiden het beste van jezelf geeft. Maar er komt een moment waarop je een andere kant leert kennen. De dagelijkse, vaak drukke gang van zaken slokt alle energie op en de liefde komt op een laag pitje te staan. Voor je het weet ontstaan er ergernissen en terugkerende verwijten. En hoe makkelijk blijkt het dan om je geliefde de situatie te verwijten? Een moeili-jkere, maar heilzamere weg betreed je wanneer je bereid bent onder ogen te zien dat ook jouw hart zich gesloten heeft. Wat verlang jij, wat kun jij inzetten, wat laat jij na? Door zo naar je eigen aandeel te kijken en uit de opgebouwde patronen te stappen, kan de liefde weer gaan stromen. Graag wil ik vertellen over hoe verleidelijk het is verstrikt te raken in gezamenlijke patronen, hoe je er zelfs gehecht aan kunt raken. En hoe lastig maar vervullend het is om je hier weer van te bevrijden.

wo 9 maart om 20.00 uur
Utrecht, Lazuli Cursuscentrum
Oudegracht 243 a/d Werf

reserveren via onze website

Lezingen

Lente; tijd voor het nieuwe

Herma Meulenkamp

Na de stilte en de ondergrondse groei die in de winter plaatsvindt, breekt de lente aan. In de natuur is volop merkbaar dat dit de tijd is van zichtbare groei. Een tijd vol beloften. Daarom is het zo'n geschikte tijd om de verandering en het nieuwe in jezelf, openbaar te maken en vorm te geven. Het kan zijn dat je dan wel één of meerdere drempels over moet. Het nieuwe roept ook altijd weerstand op, want willen we niet liever alles bij het oude laten en in onze winterslaap blijven? Deze tegenkrachten kunnen zich manifesteren in je eigen aarzelingen en ondermijnende gedachtes, of door weerstand en tegenwerking uit je omgeving. Hoe geef je je inspiratie vorm zonder je te verliezen in onnodige strijd, hoe zoek je aansluiting bij de juiste personen en bewegingen, hoe ga je confrontaties aan zonder je macht te misbruiken? Een lezing over hoe je vanuit je eigen natuur en vanzelf-sprekend uitdrukking kunt geven aan het nieuwe in jou. Tijdens deze avond is er een moment van stilte en persoonlijke bezinning op dit thema.

di 29 maart om 20.00 uur
Amersfoort, Synergos
Regentesselaan 21
(2 minuten lopen vanaf het station)

reserveren via onze website

Oordelen

Mirjam Tirion

Regelmatig hebben wij mensen (meestal onuitgesproken) oordelen over wat iemand anders doet of zegt. Ook onszelf ontzien we niet: sommige kanten vinden we goed, andere fout. En waar we onszelf niet veroordelen, vrezan we het oordeel van de ander. Het vermogen tot oordelen is een menselijk gegeven waar we ons niet aan kunnen onttrekken. De vraag is hoe wij dit vermogen positief kunnen benutten, in plaats van het voortdurend instrument te laten zijn van afwijzing en veroordeling. Kunnen we ons vermogen tot oordelen gebruiken op een manier die ons vrijer maakt, die het contact met anderen en onszelf verdiept? Tijdens deze avond kijken we aandachtig naar het tweesnijdend zwaard dat oordelen heet: hoe dat zwaard het leven en contact kan afsnijden, maar hoe het ook, anders gehanteerd, de helderheid kan scheppen waarin de ziel kan ademen.

do 19 mei om 20.00 uur
Amsterdam, De Roos
P.C. Hoofstraat 183

reserveren via onze website

Creativiteit en de levensfasen

Bertie Hendriks

De creativiteit waarmee je het leven tegemoet treedt, drukt zich in de diverse levensfasen verschillend uit. Als kind schep je een grenzeloze wereld, waarin fantasie en realiteit nauwelijks gescheiden zijn. Als tiener of als adolescent heb je een sterke experimenteerdrang, die allerlei originele vormen en ervaringen met zich meebrengt. Zo biedt iedere fase bepaalde kwaliteiten en vrijheden, die in het vervolg van je leven meegenomen kunnen worden. Deze avond kijk ik vanuit de lijn van de levensfasen naar de creativiteit in je bestaan als volwassene. Ik ga in op het spel van vorm en leegte, dat ten grondslag ligt aan ware creativiteit. Kun je vormen loslaten die je in de weg staan en omarm je de leegte, die noodzakelijk is als het creatieve begin van iets nieuws? Hoe vrij mag je dromen en fantaseren? Als volwassene vraagt creatief leven de moed om te veranderen en je verlangens te volgen op het gebied van relaties en werk. Picasso zei: *'Ik doe altijd wat ik niet kan, zodat ik kan leren hoe ik het moet doen.'* Hoe blijf jij creatief?

vr 27 mei om 20.00 uur
Ravenstein, Creapoelka
Kleine Poelstraat 7

Reserveren uitsluitend via info@creapoelka.nl

Geld en levensenergie

Arianne Wopereis-Bruijn

Geld speelt, of we het willen of niet, een belangrijke rol in ons leven. Hoe je met geld omgaat is een uitdrukking van hoe je in het leven staat. De patronen die je tegenkomt in het omgaan met geld, blijken vaak ook te spelen in het omgaan met je levensenergie. Mensen met een 'gat in hun hand', kunnen zich in van alles en nog wat storten, zonder bewustzijn. Anderen zijn juist heel zuinig en maken reservepotjes; het vertrouwen mist dat er voldoende is. Weer anderen staan boven dit alles: 'Geld, daar maak je je niet druk om!' Maar waar maak je je dan wel druk over? En wat zegt dat over de wijze waarop je omgaat met je levensenergie?

Levensthema's zoals: de balans tussen geven en ontvangen, de mate van eigenwaarde die je jezelf toekent, de inzet die je geeft in het leven, komen bij deze lezing aan de orde. Na de pauze is er de mogelijkheid voor het stellen van vragen en een interactieve uitwisseling.

di 31 mei om 20.00 uur
Tilburg, SEW gebouw
Boomstraat 131

reserveren via onze website

Kun je vormen loslaten die je in de weg staan en omarm je de leegte, die noodzakelijk is als het creatieve begin van iets nieuws?

Het heilige vuur

Hans Wopereis

Allemaal dragen we het wel in ons, een heilig vuur. Het vuur van onze diepste inspiratie, onze dromen, onze passie. Het vuur dat ons doet branden en licht en warmte geeft, zowel naar binnen als naar buiten. Het is de inspirerende factor in onze liefdesrelatie, in ons werk, in onze hobbies, in onze levensdrang. Het wordt niet voor niets 'heilig' genoemd; zonder dit heilige vuur wordt ons leven plat en voorspelbaar. Dan verwordt ons werk tot routine, ons sociale leven tot plichtmatigheid en ons huwelijk tot vastgezet rollenpatroon. *'Als het vuur gedooft is huilen de wolven'*, zingen Acda en de Munnik. Over dit heilige vuur wil ik spreken. Hoe je het aan krijgt, gaande houdt, zorgt dat het getemperd en beheerst wordt en wat je doet als het gedooft is en de wolven beginnen te huilen. Een lezing die niet voor niets gepland staat op tweede pinksterdag, het feest dat bij uitstek gaat over hoe ieder mens stem kan zijn van de heilige inspiratie. De avond wordt afgesloten met het aansteken van een vuur, waarbij troubadour Gerda Dekker enkele liedjes zal zingen.

ma 13 juni om 20.00 uur
Werkhoven, Samaya
Hollendewagenweg 20

reserveren via onze website

Instrument voor hulp: over het werken met mensen

Caroline Reij, Rob Holdrinet

Deze lezing is bedoeld voor mensen die met mensen werken, zoals (aanstaande) therapeuten, coaches, maatschappelijk werkers, leraren, trainers, personeels- of organisatieadviseurs en zorgverleners. Als je met mensen werkt, kom je onherroepelijk jezelf tegen; je gevoelens, je oordelen, je grenzen. Het is een hele kunst om volledig open te staan voor de ander en je tegelijkertijd bewust te zijn van jezelf, van wat je ervaart en wat je in alle helderheid over de probleemstelling denkt. Als je deze kunst verstaat, dan ontmoet je op de meest eigen wijze de ander en kan er een diepgaand contact ontstaan. Op zulke momenten merk je misschien ook dat je geleid wordt en dat methodes en werkvormen niet het belangrijkste zijn. Je geeft het beste wat je te bieden hebt. Tijdens deze lezing spreken we over deze en een aantal andere basisprincipes van 'helperschap'. We vertellen over hoe wijzelf werken en waarom we dat op deze wijze doen. Onze lezing ondersteunen we met een aantal kleine oefeningen.

di 21 juni om 20.00 uur
Utrecht, Centre for Generative Leadership
Nieuwegracht 36 B

reserveren via onze website

Lezingen

Aankondigingen lezingen

Bas Klinkhamer

Een lezing op verzoek over **vergeving**. Vergeving is een vorm van genade. Je kunt het niet afdwingen maar het begint wel met een wilsbeslissing; het besluit om de liefde de voorkeur te geven boven je eigen gelijk en verbittering.

do 10 maart om 20.00 uur
Bennekom, NPB, De Ontmoetingskerk
Emmalaan 1

Entree € 8

Reserveren kan, maar hoeft niet. Telefoon:
0317 42 49 62

Arianne Wopereis-Bruijn

Een lezing over de specifieke ontwikkelingsweg tussen ouder en kind(eren), met als titel: **Je kind als spiegel**. Als ouder kom je in de omgang met je kinderen allerlei facetten van jezelf tegen, die je tot inzicht kunnen brengen.

wo 13 april om 20.00 uur
Schipluiden (bij Delft), 'Op Hodenpijl'
Rijksstraatweg 20-22

reserveren via www.itip.nl

Hans Wopereis

Op zondagmiddag 13 maart zal Hans Wopereis in het prachtige dorpskerkje van Akersloot, Die-
lofslaantje, spreken over **Vriend-
schap sluiten met jezelf**. Gerda Dekker zal erbij zingen uit eigen en andermans werk.

zo 13 maart om 14.30 uur
Akersloot, dorpskerk
Dielofslaantje

Reserveren kan, maar hoeft niet. Telefoon:
0251 31 25 98

Ellen van Damme

Wakker worden in je werk is een lezing over de levensvreugde en vervulling die vrijkomt, als je werkelijk wakker wordt en beseft dat je niets liever wilt dan werken precies zoals bij jou past. Je gooit het roer om. Dat is spannend maar tegelijkertijd vol van nieuw leven.

wo 1 juni om 20.00 uur
Schipluiden (bij Delft), 'Op Hodenpijl'
Rijksstraatweg 20-22

reserveren via www.itip.nl

Themadagen op zaterdag

Herover je levenslust

Ouder worden op een vervul- lende manier

Antien Voigt-Aletrino

Als je de tijdschriften doorbladert zie je advertenties voor verjongingscrèmes, verleidelijke bikini's en prachtige vrouwen en mannen, die met photoshop zijn glad gepoetst. Er is geen oneffenheid te zien. Het is een wereld van mooi zijn en gelukkig lijken. We leren geen genoeg te nemen met dat je 'nou eenmaal zo bent'. Voordat je het weet, krijgen jouw speciale onaangepaste kleuren en gekkigheden geen aandacht meer. Juist al die dingen maken jou uniek. En dat maakt 'ouder worden' zo bijzonder. Tijdens deze themadag wil ik je helpen om je eigenaardigheden te leren kennen en hoe je die opnieuw met je levenswijsheid en ervaring van de ouderdom kunt vullen. Je leeftijd is dan geen belemmering maar een kans. Dat vraagt wel om allerlei ondermijnende gedachten, illusies en conditioneringen onder ogen te zien, zodat je weer vrij wordt en contact krijgt met je eigen bron. Zo word je een mens met levenslust.

za 12 maart van 10.00 - 16.30 uur
Utrecht
Veeartsenijstraat 167

Voor alle themadagen geldt dat er een inleiding is en de inhoud daarvan persoonlijk wordt gemaakt. Deze dagen zijn afzonderlijk te volgen.

Kosten per themadag en inschrijven

Opleidingskosten € 70; verblijfkosten € 22,50 inclusief koffie/thee.
Lunch zelf meenemen.

Inschrijven via onze website
www.itip.nl.

Betalen na ontvangst factuur; zie voor betalings- en annuleringsvoorwaarden onze website.

Themadagen op zaterdag

Dromen; boodschappen van de ziel

Een zaterdag over de betekenis van dromen

Bas Klinkhamer, Herma Meulenkamp

'Datgene wat de droom ons laat zien, is de schaduw van wijsheid die in de mens leeft, zelfs wanneer hij zich in waaktoestand daarvan in het geheel niet bewust is.'

- Paracelsus, 1492

Dromen kunnen een bron van hulp zijn. Ze kunnen je wakker schudden en je helpen om ervaringen te verwerken, maar ze kunnen ook zelfvertrouwen geven en hulp bieden bij het maken van keuzes. In de nacht laten we ons ik-bewustzijn los en komt er ruimte voor wat er ten diepste in ons leeft.

Op deze dag zullen we veel voorkomende thema's in dromen behandelen: vliegen, vallen, nachtmerries, angstdromen, gidsen en helpers, dieren, te laat komen enzovoort.

Bas Klinkhamer zal de dag openen met een lezing waarin hij vertelt hoe je dromen, als boodschappen van je ziel, beter kunt leren verstaan. En wat de waarde ervan is voor de verdieping van je dagelijks leven. Daarna gaan we in kleine groepjes met een begeleider uiteen, waar je je eigen dromen kunt inbrengen en dromen van anderen kunt horen. Je krijgt dan helderheid over je dromen en de betekenis ervan voor je dagelijks leven.

Het wordt een interessante dag met veel voorbeelden en een blik in de wonderlijke en inspirerende wereld van dromen.

za 19 maart van 10.00 - 16.30 uur
Zeist, Deijnselburg
Amersfoortseweg 10

Je plek in het gezin

Broeder- en zusterschap in je leven

Arianne Wopereis-Bruijn

Een dag waarop we ons richten op de plek die jij vroeger in je gezin had. En hoe deze plek nog steeds bepalend kan zijn voor je huidige leven.

De patronen die je toen hebt opgebouwd in de gezinssituatie, kunnen effect hebben op de relaties in je huidige leven. Zoals je toen te maken had met broers en/of zussen, zo heb je nu te maken met mensen om je heen in je werk en in vriendschappen. Was je in het gezin de jongste, oudste, middelste of enig kind en wat heeft dat voor je betekend? Wat heb je daardoor als kwaliteiten en als patronen ontwikkeld en welke belemmeringen kom je nu nog tegen?

We gaan aandacht besteden aan de diepere gevoelens die hierbij horen:

de mogelijke jaloezie, de concurrentie, de oververantwoordelijkheid of de minderwaardigheidsgevoelens, etc. Hoe spelen deze gevoelens bij jou nog steeds een rol en welke verlangens liggen daaronder? Door deze verlangens te bevrijden, kun je weer creatieve en scheppende verbindingen aangaan met de mensen om je heen, die immers in de ruimere zin van het woord ook je broeders en zusters zijn.

Op deze dag zullen we zowel via uitwisseling als via beweging en (rollen-)spel dit onderwerp gaan ervaren en uitdiepen.

za 25 juni van 10.00 - 16.30 uur
Huizen, Kerkgebouw De Engel
César Francklaan 13

In de nacht laten we ons ik-bewustzijn los en komt er ruimte voor wat er ten diepste in ons leeft.

Groepen en workshops

Mindfulness, meditatie en beweging

zes avonden en een dag

Herma Meulenkamp (Utrecht)
Judith Klamer (Zwolle)

Wie zijn stilte verliest, verliest zichzelf en daardoor zijn relatie tot de wereld.

- David Dewulf

Velen van ons hebben het erg druk. Er komen talloze indrukken op ons af en er moet van alles. Rust en stilte zijn een schaars goed geworden, zowel om ons heen als binnen in onszelf. Tegelijkertijd is er het verlangen om stil te worden en aandacht te geven aan dat wat er is. Door met volle concentratie in het moment te zijn en zonder oordeel waar te nemen wat zich aandient, vindt verdieping plaats en ervaar je als vanzelf mededogen. Het maakt je milder. Middels meditatie, aandachtsoefeningen en beweging, word je uitgenodigd telkens terug te keren naar jezelf en de essentie te beleven van alles wat je doet en ervaart. Dan word je niet geleefd, maar leef je en zul je ervaren hoeveel rijkdom daar uit voortkomt.

De avonden zijn zo opgezet dat je er thuis zelfstandig mee verder kunt. Het is dan ook belangrijk dat je ge-

durende deze periode tijd en ruimte creëert om dagelijks ongeveer een half uur stilte- en aandachtsoefeningen te doen.

Er zijn twee groepen: in Utrecht en in Zwolle

Utrecht
di 1, 15 en 22 maart van 19.30 - 22.00 uur
di 5, 12, en 19 april van 19.30 - 22.00 uur
za 23 april van 10.00 - 16.00 uur

Zwolle
wo 13, 20 en 27 april van 19.30 - 22.00 uur
wo 11, 18 en 25 mei van 19.30 - 22.00 uur
zo 28 mei van 10.00 - 16.00 uur

aantal deelnemers maximaal: 12 in Utrecht en 14 in Zwolle

opleidingskosten € 275; verblijfkosten € 75 (inclusief koffie/thee; lunch 23 april / 28 mei zelf meenemen)

inschrijven via onze website; betalen na ontvangst factuur; zie voor betalings- en annuleringsvoorwaarden onze website

Kom ik er ooit vanaf?

Aan gedachten geen gebrek

tweedaagse groep

Antien Voigt-Aletrino

Als je wilt worden wie je werkelijk bent, zal je merken hoe gehecht je kunt zijn aan bepaalde denkbeelden en gewoontes. Hoe sterk je geregeerd kunt worden door bijvoorbeeld de hunkering naar waardering, een aai over je hoofd of door de overtuiging dat je niet gezien wordt. Een overtuiging waardoor je jezelf in de gekste bochten kunt wringen om aandacht te krijgen. Of je wordt geleid door de gedachte dat je altijd flexibel moet zijn om de relatie gaande te houden en vergeet je jezelf.

Zo zijn er in ons leven veel vertrouwde, maar eigenlijk vreemde gedachten waarmee je voor jou bekende overtuigingen repeteert. Je denkt dat ze je veiligheid geven en een garantie bieden voor je geluk en vervulling. Maar de afhankelijkheid die daarin zit maakt je niet vrij, maar zet je juist gevangen.

Hoe kom je ooit van die angstige gedachten en overtuigingen af? Deze korte ontwenningsskuur van twee dagen, waarin je je bewust wordt van je patronen, helpt je om

het beste uit je naar boven te laten komen. We werken met behulp van spel, energetische oefeningen en creatieve middelen.

vr 27 mei 10.00 uur - za 28 mei 16.00 uur
Groesbeek, De Poort

aantal deelnemers maximaal: 16

opleidingskosten € 170; verblijfkosten € 130

inschrijven via onze website; betalen na ontvangst factuur; zie voor betalings- en annuleringsvoorwaarden onze website

Rust en stilte zijn een schaars goed geworden.

Groepen en workshops

De roep van de natuur

tweedaagse groep

Bertram Lammers

De natuur is voor velen van ons een bron van ontspanning en rust. Wanneer je er voor openstaat heeft de natuur echter nog meer te bieden. De natuur kan je ook 'roepen' en zo je gids zijn.

Ontdek in deze tweedaagse de 'magische' werking die de natuur op jou heeft. Aan het begin van de eerste dag sta je met het Indiaans medicijnwiel stil bij de vragen die je hebt. Het wiel symboliseert de kringloop van het leven en de cyclus van veranderingen die daar binnen plaatsvinden. Vervolgens laat ik je een aantal keren in contact treden met de natuur op een manier die je niet kent, waarbij we onder andere gebruik maken van de schemering en het begin van de nacht. De natuur biedt ruimte om op een andere manier dan je misschien gewend bent, om te gaan met levensvragen. Antwoorden op vragen zoals wat je nu precies drijft of wilt, bedenk je niet maar komen dan tot je, onverwacht en treffend. In een echte ontmoeting met de natuur, vind je jezelf en de natuurlijke weg die bij je hoort.

Laat je verrassen, voeden en leiden door de zeggingskracht van de natuur.

vr 27 mei 10.00 uur - za 28 mei 16.00 uur
Epe, Centrum OostRaven

aantal deelnemers maximaal: 14

opleidingskosten € 170; verblijfkosten € 155

inschrijven via onze website; betalen na ontvangst factuur; zie voor betalings- en annuleringsvoorwaarden onze website

Ga je eigen weg

twee weekenden voor
18 - 25 jarigen

Pieter Loef, Herma Meulenkamp

In deze periode van je leven, waarin je volwassen wordt en de bescherming van thuis steeds meer wegvult, gaat het er om zelf te kiezen. Binnen alle mogelijkheden die er zijn moet je beslissen, waarvoor je jezelf wilt gaan inzetten en waarvoor niet. Welke eigenschappen en ideeën, normen en waarden die je hebt meegekregen, wil je vasthouden en welke wil je loslaten? Waarin wil je je aanpassen en waarin zeker niet? Hoe wil je jouw talent en het nieuwe, dat je in wezen bent, gaan inzetten. Durf je daarin creatief en eigen te zijn of houd je het liever bij het bekende en veilige? Allerlei vragen waarbij je wel wat hulp en vertrouwen kunt gebruiken.

Deze periode in je leven is niet altijd makkelijk, maar biedt wel vele, diepe en uitdagende mogelijkheden tot ontplooiing. Heb je behoefte aan een frisse kijk op jezelf en dat samen met leeftijdsgenoten? ... dan ben je van harte welkom.

*Wil je meer informatie of checken of het iets voor je is, neem dan gerust contact op met het **itip**. Ook kun*

*je op de website ervaringen lezen van andere jongeren, die al eens een groep bij ons hebben gedaan: www.itip.nl. Voor individuele gesprekken kan je ook terecht bij het **itip**, je wordt dan doorverwezen naar iemand bij jou in de buurt.*

18 - 20 februari en 1 - 3 april
telkens vr 20.00 uur - zo 15.00 uur
's-Heerenbroek, Centrum IPW

aantal deelnemers: 10 - 12

opleidingskosten totaal minimum tarief € 170 en maximum tarief € 200, afhankelijk van je inkomen; verblijfkosten totaal € 230 (volledig verzorgd arrangement)

inschrijven via onze website; betalen na ontvangst factuur; zie voor betalings- en annuleringsvoorwaarden onze website

Zomerintensive

leiding Hans Wopereis

Deze intensive vindt plaats in de tijd dat de natuur helemaal naar buiten komt en volgroeit. In de zomertijd wordt het unieke van al wat leeft zichtbaar. In deze intensive laten we ons daardoor inspireren; om het leven in onszelf weer te voelen, de kracht die er in ons huist in al zijn volheid te wekken en de daarbij passende vorm te geven. In het volle zomerlicht wordt ook zichtbaar wat ons tegenhoudt, wat ons belemmert in onze groei. Dat opschonen biedt ruimte, zodat de scheppingskracht vrij kan komen en er een creatief antwoord ontstaat op je persoonlijke levensvragen. Zo wordt het zomer, niet alleen buiten, maar ook binnenin je.

Bezieling en innerlijk weten

Ieder mens kent het wel in zijn of haar bestaan; dat het levenspatroon tot een gevangenis is geworden. Het gericht zijn op zelfbehoud, veiligheid en het vermijden van pijn, heeft je wel doen overleven maar hebben het leven zelf in je toegesnoerd. Zo begin je steeds meer te lijden aan het gebrek aan liefdeskracht, aan creativiteit en aan de problemen die daardoor in je leven zijn ontstaan.

Er dient iets te gebeuren om het patroon te doorbreken om tot nieuwe levenskeuzes te kunnen komen. Je wenst stil te worden en je met je persoonlijkheid toe te wenden naar je ziel.

Levend instrument

Het zal duidelijk zijn dat je in deze intensive niet alleen de kracht van het verlangen ervaart, maar ook de tegenkrachten, die je ervan weerhouden om zonder voorbehoud uitdrukking te geven aan je essentie. Je dient dan ook een zekere stevigheid te hebben om deze spanning goed te kunnen hanteren. Met de hulp die aangereikt wordt, kun je in dit spanningsveld eigen antwoorden vinden. Wie zich zo indringend leert kennen en daar verantwoordelijkheid voor wil dragen, wordt een levend instrument.

Begeleiding

We werken vanuit stilte en met een klein team, waarin mensen met verschillende kwaliteiten en vaardigheden samenwerken vanuit een zelfde bezieling. Tijdens de intensive word je zowel individueel als in groepsverband begeleid. Dat wil

niet zeggen dat er voortdurend met je gewerkt wordt. Rust en meditatie zijn zeker zo belangrijk. Daarnaast zullen inzichtgevend werk, lichaamswerk, muziek en beeldend werk elkaar afwisselen. In alles zijn wij erop gericht je te helpen zelfstandig tot inzicht en keuzes te komen. We verblijven op een plek waar je met gastvrijheid, schoonheid en respect wordt omringd.

Als je je voor de zomerintensive inschrijft, ontvang je van ons ter voorbereiding een aantal vragen over je huidige levenssituatie.

di 7 juni 14.00 uur - za 11 juni 15.00 uur
Barchem, Morgenstern

aantal deelnemers maximaal: 24

opleidingskosten privé € 450; bedrijf € 600;
verblijfkosten (op basis van tweepersoonskamer) € 650

inschrijven via onze website; betalen na ontvangst factuur; zie voor betalings- en annuleringsvoorwaarden onze website www.itip.nl

Individuele begeleiding

Individuele begeleiding

Als je behoefte hebt aan individuele hulp, kan je met ons kantoor bellen voor informatie daarover. We hebben een netwerk van mensen, die een individuele praktijk hebben, gericht op het begeleiden van mensen met levensvragen. We proberen je dan aan de hand van je vraag heel gericht te verwijzen naar één van onze begeleiders. Omdat die verwijzing op maat is, verstrekken we geen lijst met namen en adressen. Individuele begeleiding kan qua duur variëren van één of enkele gesprekken tot een geregeld langduriger contact.

We bieden ook specifieke individuele begeleiding, zoals: relatiebegeleiding voor paren, rouwverwerking voor mensen die te maken hebben met verlies, en het coachen van jongeren. Ook begeleiding voor mensen met een chronische ziekte of handicap. Voor meer informatie over deze laatste begeleiding kan je bellen met Nanske Kuiken 0575 50 34 36 of Marga Brinkhof 0570 92 02 55.

Als je meer wilt weten over onze individuele vormen van begeleiding, kan je ook de website raadplegen: www.itip.nl.

Open retraites en bezinningstochten

Paasretraite

Thema: In waarheid leven

Bertie Hendriks

In waarheid leven is iets waar we allemaal naar verlangen en dat ons tegelijkertijd ook zo makkelijk weer ontglipt. Dan zijn we bezig te doen wat 'hoort' of stoppen we ons leven vol met zaken die het net niet zijn. Angst en twijfel maken dat we niet voluit leven. In deze retraite vind je de mogelijkheid om los te komen van oppervlakkigheden en twijfels en terug te gaan naar wat werkelijk belangrijk voor je is. Mythisch gesproken vertegenwoordigt de fase van volwassenheid in de levensloop van de mens, het koningschap. Zie je huidig bestaan als jouw koninkrijk, dat vraagt om uitdrukking te geven aan je verlangens en jouw waarheid.

Zo komt het leven, door dat wat doods was, weer tot bloei. Passend bij Pasen, dat immers het feest is van het leven dat door de dood heen weer opbloeit.

wo 20 april 14.00 uur - za 23 april 13.30 uur
Havelte, Meeuwenveen

opleidingskosten privé € 305; bedrijf € 415;
verblijfkosten € 285

Zomerretraite

Thema: Het licht door de Levensfasen

Bertie Hendriks

Vanuit je verleden loopt een lichtlijn die je richting kan geven in de toekomst. Onder de schillen van manifestatie ligt wie je in essentie bent. Met aandacht en in stilte gaan we op zoek naar het licht van vroeger, om het van daaruit te laten schijnen op een inspirerende toekomst.

di 23 augustus 14.00 uur - za 27 augustus
13.30 uur
Hurwenen, De Hurnse Gaper

we verblijven met een kleine groep in een prachtige boerderij bij een stilte-gebied aan de Waal; je kunt als je wilt je tent meenemen

opleidingskosten privé € 410; bedrijf € 550;
verblijfkosten € 275

Bergtocht in Zwitserland

Van 13 - 18 september biedt Bertram Lammers, samen met berggids Betty Hoogeveen, een bezinningstocht aan in de Alpen. De tocht vindt plaats in een prachtig, onbekend gedeelte van de Zwitserse Alpen en is voor iedereen met enige basisconditie goed te lopen. Het hooggebergte is bij uitstek een plek om tot inkeer te komen en het hoogste wat je in je hebt te hervinden.

Neem voor meer informatie over deze twee bezinningstochten contact op met kantoor.

Woestijntochten in Egypte

Hans Wopereis en Judith Klamer hebben al een paar keer een woestijntocht begeleid. Je overgeven aan de volledigheid en sereniteit van het woestijnlandschap is een ontzagwekkend iets. De reis biedt een indringende, helende ervaring waarin gedachten en patronen losgelaten kunnen worden en je in de leegte tot nieuwe keuzes kunt komen. De volgende tocht staat gepland van 19 tot 27 maart. Ook in november 2011 wordt er weer een tocht georganiseerd.

Onder de schillen van manifestatie ligt wie je in essentie bent.

Opleidingen

Opleidingen en vervolgtrajecten

Wij bieden drie opleidingen aan: De Driejarige Opleiding, Instrument voor Hulp en de Juiste Maat, alsmede het (vernieuwde) traject het Persoonlijk Jaar. Voor al onze opleidingen en trajecten vinden intakegesprekken plaats, waarin zowel van onze als van jouw kant wordt gekeken of het past, en welk aanbod het meest aansluit bij jouw behoefte. Wil je uitgebreidere informatie, kijk op onze website of vraag de **studiegids** aan bij ons kantoor: opleiding@itip.nl. Voor de opleiding de Juiste Maat is een aparte folder verkrijgbaar die je, indien gewenst, kunt voorleggen aan je werkgever.

De Driejarige Opleiding

Deze opleiding zien we als de kernactiviteit van ons geheel. Centraal staat dat wat je in de opleidingervaart en leert, steeds wordt vertaald naar je concrete leef- en werkwereld en de betekenis die je daarin kunt hebben voor de wereld om je heen.

Het is voor mensen die hun persoonlijke ontwikkeling serieus willen nemen, en tot in de kern van hun bestaan de stem van hun bezieling wensen te volgen en uit te drukken. In onze Driejarige Opleiding krijg je een diepgaand inzicht in de menselijke dynamiek van bezieling en persoonlijkheid.

Het Persoonlijk Jaar is een goede voorbereiding op de Driejarige Opleiding.

start: oktober 2011

Persoonlijk Jaar - **VERNIEUWD**

Voor mensen die gedurende een bepaalde periode hun licht willen laten schijnen op een terugkerend thema in hun leven, of een dilemma waar ze in verwickeld zijn. Het Persoonlijk Jaar is een open en persoonlijke verkenningstocht naar je innerlijke wereld waarbij je bekende, maar ook onbekende gebieden tegenkomt. Het is een onderzoek naar jouw eigenheid, specifieke kwaliteiten en beperkingen.

Het programma van het Persoonlijk Jaar is zowel in tijd als in kosten lichter van opzet gemaakt, zodat het toegankelijker wordt voor meer mensen. Tevens is het inhoudelijk meer afgestemd als voorbereiding op een van onze opleidingen. We werken vanuit een open programma met veel persoonlijke aandacht.

Het Persoonlijk Jaar is in oktober 2010 gestart. Gezien de grote belangstelling start er in januari 2011 wederom een groep, waar je je voor kunt aanmelden.

start: januari 2011 en oktober 2011

Instrument voor Hulp

'Hij die meester is, dient ook leerling te blijven'

Voor mensen die met mensen werken en niet alleen hun vaardigheden centraal willen stellen, maar juist zichzelf tot instrument willen ontwikkelen. In deze Tweejarige Opleiding leer je te vertrouwen op het contact dat je met de ander aangaat en hoe je daarin je eigen intuïtie en impulsen kunt volgen. Je bagage als begeleider wordt vergroot en je wordt geholpen om je persoonlijke ondernemerschap te ontwikkelen. Vanuit ontspanning en oprechte verbondenheid wordt vakmanschap meesterschap.

start: november 2011

De Juiste Maat

leidinggeven vanuit bezieling

Voor mensen in leidinggevende posities, die een persoonlijk en inspirerend antwoord willen vinden op de verwachtingen en vraagstukken die op hen afkomen. In deze opleiding van ruim een jaar, leer je hoe je jouw leiderschap op een authentieke en ontspannen manier kunt vormgeven. Hoe kun je in alles je bezieling als uitgangspunt nemen en het contact met de mensen om je heen werkelijk aangaan? We helpen je om op deze wijze niet alleen heldere sturing te geven aan anderen, maar ook coachend voor hen aanwezig te zijn.

start: januari 2011 en januari 2012

Vervolgaanbod na de opleidingen

Studietraject:

Pure en totale aanwezigheid

Marthe Klinkhamer-van der Noordaa

Er is weer ruimte voor nieuwe mensen in het studietraject rond het thema **Pure en totale aanwezigheid**. We bestuderen verschillende boeddhistische geschriften van Longchenpa en *Een Zucht van verlichting* van Marthe van der Noordaa.

We onderzoeken hoe je meer contact kunt krijgen met de ontspannen staat van totale aanwezigheid in de weerbarstige alledaagse werkelijkheid. Studie en persoonlijke toepassing gaan hand in hand. Tussentijds zijn er opdrachten, die een zelfstandige inzet vragen en bijdragen aan de bevrijdende ervaring van het universeel scheppende, dat in alles aanwezig is. Iedere bijeenkomst begint met een meditatie of mantra.

Dit traject is alleen toegankelijk voor mensen die een opleiding bij het **itip** hebben gevolgd of eerder een coachingstraject of groep bij Marthe gedaan hebben.

za 12 maart, 16 april, 14 mei, 17 september,
29 oktober, 26 november telkens van 10.30
uur - 13.00 uur
Empe, Emperweg 80

opleidingskosten voor het hele traject € 255;
verblijfkosten € 30 inclusief koffie/thee

De volgende trajecten zijn enkel toegankelijk voor mensen die bij ons een opleiding hebben gevolgd. Ze starten weer in het najaar van 2011. Uitgebreide informatie en mogelijkheid tot inschrijving is te vinden in onze volgende nieuwsbrief of vanaf 1 april op onze website.

Dromenopleiding (nieuw)

In deze opleiding vindt een verdieping plaats in het contact met je dromenwereld en krijg je inzicht in de algemene wetmatigheden en het mysterie van dromen, als ook in het werken met dromen van anderen.

Het Basisjaar van de Energetische opleiding

Het Basisjaar van de Energetische opleiding biedt de mogelijkheid je persoonlijke ontwikkeling te verfijnen en te verdiepen middels energetisch werk.

Psychodramatische werkvormen

Een leergang waarin je vertrouwd raakt met verschillende methodes op het gebied van spel, (psycho-) drama, opstellingen en archetypen, die je op je eigen manier kunt toepassen in je praktijk.

Hoe kun je meer contact krijgen met de ontspannen staat van totale aanwezigheid in de weerbarstige alledaagse werkelijkheid?

Onze boeken

Het licht en de korenmaat Je ziel als werkgever

Hans Wopereis

“Het gaat om het besef dat de schepping niet af is, dat wij als individuen partners zijn van een scheppend bewustzijn dat onze planeet bezielt. Dát besef is de drijvende kracht die nodig is om een organisatie, die op macht en angst gebouwd is, te kunnen veranderen in een kring van wederkerigheid en vertrouwen. Als je dit besef tot je door laat dringen, waar ga jij dan vervolgens voor in dit bestaan?”

Je kunt je vasthouden aan de zekerheid van het klein en bescheiden zijn, waarmee jij je licht onder de korenmaat van de middelmatigheid houdt. Of je kunt gaan voor het avontuur van jouw grootsheid, waarmee jij de dromen en idealen in je leven zou kunnen verwezenlijken en waarmee jij je werk tot een plaats van bezieling zou kunnen maken!”

| pagina 146

HET LICHT EN DE JE ZIEL ALS WERKGEVER KORENMAAT

Hans Wopereis

4e druk, € 24,90, verkrijgbaar in de boekhandel en te bestellen bij **itip**.

Wij zijn partners van een scheppend bewustzijn.

Een Zucht van verlichting Totale aanwezigheid in het dagelijks leven

Marthe van der Noordaa

“Onze oorspronkelijke staat is verbonden met het universele weten, dat nooit verdwijnt. Hoe verder je afdwaalt van de oorspronkelijke staat, hoe meer het leven een krachtsinspanning wordt. En soms moet het tot een crisis komen om je weer te herinneren aan waar het werkelijk om gaat.

Toch kan er dan direct weer, door toedoen van een leraar, de leer of het leven, het inzicht zijn als een

donderslag bij heldere hemel, dat je terugbrengt bij de essentie. Je weet het weer en was vergeten dat je het nog wist. Bijna onhoorbaar, zacht ruisend in de verte, misschien roffelend of juist helder en duidelijk: Als een hart blijft de essentie, het universele weten in je kloppen.”

| pagina 107

2e druk, € 16,90, verkrijgbaar in de boekhandel en te bestellen bij **itip**.

Als een hart blijft de essentie, het universele weten in je kloppen.

In gesprek met

Bas, Hans en Bertie over samenwerking

'Onze samenwerking gaat eigenlijk terug naar begin jaren negentig, toen Bas en ik de tak Ontwikkeling en Advies onder onze hoede namen binnen het **itip**. Bertie is erbij gekomen in 2000, toen we het **itip** hebben overgenomen van onze voorgangers', haalt Hans op. Bertie: 'Ik besepte op dat moment dat mijn positie in het geheel van het **itip** moest veranderen. Tot dan toe had ik een begeleiders- en volgersrol vervuld en ik voelde me nu geroepen een meer bepalende rol te gaan spelen. Ik ben toen naar voren gestapt en ben betrokken geraakt bij de overname.' Hans: 'Het was in het begin met zijn drieën wel zoeken. Bas en ik kenden elkaar goed en hadden al zoveel jaren samengewerkt, dat we een eigen informele manier hadden ontwikkeld van overleggen en beslissen. Dat kon niet meer, nu Bertie erbij kwam, ook omdat het een veel grotere zaak was dan voorheen met alleen O&A.' Bas: 'Maar al snel bleek dat Bertie er wonderwel bij paste, hij was heel flexibel en tegelijkertijd zette hij een duidelijke rustige toon neer, wat meer structuur gaf aan onze 'jonge honden stijl' van toen.'

Rolverdeling

Bas: 'Door de komst van Bertie werden we ons bewuster van onze specifieke kwaliteiten en rolverdeling. Hans van zijn ondernemende kant -naar buiten gericht op het nieuwe- wat hij kon gaan inzetten in de projecten van O&A en later in zijn boek. Bertie van zijn didactische kracht, hij is echt een leraar die zich richt op de Opleidingen en toetst wat er geleerd wordt, ook door de begeleiders. En ik zelf ben gericht op wat ons verbindt, op de centrale bezieling die ons leidt. Dat lijkt heel ongrijpbaar, maar voor mij is het iets waar ik eigenlijk doorlopend mee bezig ben.' Bertie: 'Ja, Bas is de bewaker van het geestelijke principe en is daar heel standvastig in, als een anker. Hij werkt daarmee door ons heen. Grappig is dat hij ook de man is van de financiën, hij weet alles van de balans en de cijfers,

een leuke tegenhanger.' Hans: 'Het is mooi om te zien hoe ieder van ons, door dat we met z'n drieën zijn, meer zijn individuele kracht en oerfunctie heeft leren kennen en innemen.'

Wat maakt een samenwerking goed?

Bertie: 'Een samenwerking is wat mij betreft goed als er een bepaalde rust is, waarin het gesprek op en neer kan gaan en je samen kunt weven. En als er iets niet goed loopt in de samenwerking, dat dat voorrang krijgt op de inhoud. Daar zijn we heel precies in, want dat is toch het fundament waar we op bouwen. Hans: 'Onderdeel van een goeie samenwerking vind ik dat we elkaar de ruimte en het vertrouwen geven. Ieder van ons heeft zijn eigen werkgebied en daar kunnen we elkaar in laten, omdat we weten dat als er iets omhoog komt wat werkelijk van belang is, dat het onderling wordt gecommuniceerd.' Bas: 'Voor mij hoort daarbij dat er een actieve interesse is voor elkaars ontwikkeling. Dat betekent dat je werkelijk over elkaar nadenkt: Hoe gaat het met de ander? Heeft hij het niet te druk, is hij nog bezield, komt hij nog tot zijn recht? En dat dat openlijk wordt gezegd en gestimuleerd: 'daar ben je goed in', maar ook: 'dat kan je beter niet doen'. Dat soort dingen.'

Vernieuwing

Hans: 'De kracht van onze samenwerking uit zich ook in dat we regelmatig bezig zijn met vernieuwing. Van groot belang daarbij zijn de visiedagen die we een keer per jaar hebben: dan trekken we ons een aantal dagen terug met z'n drieën. Vanuit rust en vrijheid kijken we dan naar hoe het gaat, met het **itip** en met ons. Dat zijn hele belangrijke dagen, omdat ze de basis zijn voor vernieuwing. We

trekken ons terug uit de vormen en alles wordt opnieuw gezien. Om te beginnen komen we dan altijd bij onszelf uit: ben je nog aan het doen wat je moet doen? Waar verlang je naar? Ben je nog geïnspireerd? Daar komen altijd dingen uit voort die we naar de school toe kunnen vertalen.' Zoals bij Bas: 'Ik wilde meer ruimte maken voor de mystieke kant, dat heeft geleid tot mijn traject 'Diepte in je leven' en tot de Kerst -en Paasvieringen die we nu aanbieden, maar ook dat er meer aandacht kwam voor stilte en leegte in de opleiding.' Bertie: 'Ik merkte dat alles wel goed op orde was, maar dat ik meer behoefte had aan avontuur en speelsheid. Dat heeft geleid tot de Psychodramatische werkvormen, en dat principe zet ik ook door in het contact met de begeleiders: dat het lichte erin blijft en niemand op de automatische piloot gaat, dat ze het nieuwe blijven aangaan.' Bij Hans ging het om meer verantwoordelijkheid nemen voor zijn eigen gave, dat heeft geleid tot vernieuwing bij O&A, de start van de loopbaankring en het schrijven van zijn boek. Ook heeft het aangezet tot het vernieuwen van onze huisstijl en deze nieuwsbrief.

'We zijn een school die de geest tot in het dagelijkse op aarde wil brengen. Dat is tot in de vorm. Daar hoort voor ons ook een bepaalde schoonheid bij: kleur, beeld en poëzie. Zoals de nieuwsbrief altijd wel de diepte van ons uitdrukte, weerspiegelt het nu ook de schoonheid en kleurrijkheid van ons geheel.'

- interview door Marthe van der Noordaa

Werk

Organisatie- en loopbaanontwikkeling

Organisatieontwikkeling en Loopbaanbegeleiding

Het gebied van Organisatieontwikkeling en Loopbaanbegeleiding, met zijn eigen wetmatigheden, dynamiek en uitdaging, is een gebied waar wij graag in werken.

In werksituaties is het veelal zo dat mensen dagelijks met elkaar te maken hebben, maar elkaar niet hebben uitgekozen. Dat vraagt een bepaalde bereidheid om verbinding te maken, voorbij sympathie en antipathie. Voor een goede gang van zaken zal de ziel van de zaak daarom herkend en erkend moeten worden, zodat er een overstijgend principe ontstaat. Maar dat gaat dikwijls niet zonder slag of stoot, omdat werk zo direct verbonden is met primaire belangen als levensonderhoud, geld en resultaat. Het kost energie en vraagt helderheid om te zorgen dat liefde en creativiteit, kwaliteit en zorg weer de uitgangspunten van handelen worden. Als dat gebeurt, is het ook indrukwekkend om te zien tot hoeveel mensen met elkaar in staat zijn.

'Wie durft te vertrouwen op het bezielend principe en van daaruit op zijn eigen impulsen, kan van grote betekenis zijn voor anderen', zo formuleerden wij het in de inleiding

van het boek 'Het licht en de korenmaat; je ziel als werkgever'. Dat geldt zowel voor individuen als voor organisaties. Het is het perspectief van waaruit wij werkzaam zijn in Organisatieontwikkeling en Loopbaanbegeleiding.

Dat vraagt een bepaalde bereidheid om verbinding te maken, voorbij sympathie en antipathie.

Het licht en de korenmaat; je ziel als werkgever

Hans Wopereis

Hans Wopereis geeft op de Leeftocht Contactdag een lezing over zijn boek.

Ook andere sprekers zoals Cees Zwart en Jacques Suurmond, leveren die dag een bijdrage.

zo 30 januari
Elspeet, Mennorode

voor verdere informatie zie www.leeftocht.nl

Leiding geven in tijden van contractie

Hans Wopereis

Twee jaar nadat de kredietcrisis heeft toegeslagen, is het voor vele organisaties nog steeds zaak antwoord te geven op de economische teruggang. Talloze leidinggevendenden zien zich voor de opdracht gesteld te snijden in hun budget en afscheid te nemen van mensen en activiteiten. Hoe ga je om met de onzekerheid en negatieve emoties die dat oplevert bij je medewerkers? Hoe vind je het midden tussen overbetrokken zijn en op gevoelloze wijze afstand houden? En welk antwoord geef je op deze lastige situatie? Je kunt kiezen voor de risicoloze, maar weinig creatieve methode van de kaasschaaf en het beginsel van anciënniteit. Of je toont werkelijk leiderschap en komt vanuit mededogen en wijsheid tot keuzes, die zowel de bezielende als de stagnerende krachten vol aan het licht brengen.

Een middag voor directeuren en leidinggevendenden die op zoek zijn naar de kansen en groeimogelijkheden, die in elke crisis aanwezig zijn.

do 17 februari van 14.00 - 17.00 uur
Utrecht, Centre for Generative Leadership
Nieuwegracht 36 B

kosten € 75

reserveren via onze website

Je roeping volgen in je werk

Gert Stegeman

Er zijn tijden dat je verzeild raakt in de patronen van alledag. Je past je aan en voegt je in de gewoonten van je werkplek of de cultuur van je organisatie. Dan kan je na verloop van tijd je inspiratie en plezier kwijtraken en mogelijk zelfs fysieke klachten krijgen. Meestal is er dan al langer iets in je gaande dat je oproept om het anders te doen: om je hart te volgen, je werkelijk uit te spreken of een droom te doen herleven. Wie durft te luisteren naar deze innerlijke stem, volgt zijn 'roeping'. Meestal geen gemakkelijke, maar wel een vervullende weg om te gaan. Het kan leiden tot meer vreugde in je werk en de ervaring dat je bijdrage zinvol is. Onherroepelijk kom je ook tegen dat je alles bij het oude wilt houden, en niet het risico wilt nemen om tegen het gangbare in te gaan.

In deze lezing ga ik in op hoe je je roeping kunt vinden in je werk, en wat het van je vraagt en kan opleveren als je hem volgt tot in je dagelijkse praktijk.

wo 27 april om 20.00 uur
Hoorn, Huis Verloren
Kerkstraat 10b

kosten € 10

reserveren via onze website

Vijf wegen van leiderschap

Hans Wopereis

Vertrouwen is het sleutelwoord voor geïnspireerd leiderschap. Als leidinggevende dien je op jezelf en je visie te vertrouwen. Tegelijkertijd dien je vertrouwen te geven aan de mensen om je heen. Dat kan slechts als je het waagt om je bezieling als uitgangspunt te nemen in je functie als leidinggevende. In deze lezing laat ik me inspireren door de verhalen over vijf archetypische figuren uit de bijbel: Abraham, Isaak, Jacob, Jozef en Mozes. Vijf mensen die, ieder op hun eigen wijze, de stem van hun ziel hebben gevolgd en zo uitgroeiden tot leiders van een heel volk. Ik zal niet alleen spreken over het ontwikkelen van de centrale kwaliteit van vertrouwen, maar ook over de vijf kernopdrachten van leiderschap: dienstbaarheid, trouw zijn aan jezelf, de bereidheid tot het brengen van offers, het durven aangaan van confrontaties en het volgen van je dromen.

Voor mensen in leidinggevende posities, als ook voor mensen die zich meer willen verdiepen in hun persoonlijke leiderschap.

wo 1 juni om 20.00 uur
Nijmegen, Cordium
Ruyterstraat 65
(10 minuten lopen vanaf het station)

kosten € 10

reserveren via onze website

Jij en de ziel van de zaak

Marcel Favier

Ieder van ons zoekt naar hoe je je talenten in kunt zetten in je werk. In het uitvoeren van je werk en functie wil je uitdrukken wie je in wezen bent. Je verlangt naar een uitdagende werkomgeving die jouw bezieling en zielskwaliteiten aanspreekt. Om zo te kunnen ervaren dat jouw bijdrage maximaal is! Net als de mens, is ook een organisatie van oorsprong een levend en bezielde geheel. Ze heeft een eigen identiteit, die je de ziel van de zaak kan noemen en die in de wereld neergezet wil worden. Ooit heeft deze ziel het licht gezien; het is een impuls van waaruit wordt ondernomen in de wereld.

Op deze themadag onderzoek je wat de verwantschap is tussen jouw essentie en die van de zaak waar je voor werkt. Dat levert je (weer) zin en energie op om je vol te geven in je huidige werk, omdat je helderder kan zien waar je terecht bent gekomen en wat de zaak van je vraagt. Of het zet je aan om om je heen te kijken naar een zielsverwante organisatie waarin jij beter tot je recht komt.

We werken op deze dag met archetypische beelden, meditatie en de kracht van visualisaties.

za 21 mei van 10.00 - 16.30 uur
Nijmegen, Thiemeloods
Leemptstraat 30
(vlakbij het station)

aantal deelnemers maximaal: 16

opleidingskosten € 70; verblijfkosten € 22,50
inclusief koffie/thee; lunch zelf meenemen

inschrijven via onze website; betalen na
ontvangst factuur; zie voor betalings- en
annuleringsvoorwaarden onze website

Loopbaanontwikkeling

Opleidingen

In het kader van werk willen wij op deze plaats nog eens de aandacht vestigen op onze opleidingen De Juiste Maat, voor mensen in leidinggevende functies en Instrument voor Hulp, voor mensen die met mensen werken. Zie voor meer informatie, pagina 15 van deze nieuwsbrief en onze website www.itip.nl.

Loopbaanontwikkeling

Drie jaar geleden zijn wij begonnen met de Loopbaankring, ons landelijk netwerk van begeleiders, die mensen begeleiden die een wending willen geven aan hun werkend bestaan. Deze begeleiding kan gaan over een gewenste verandering in de manier waarop gewerkt wordt, tot aan het vinden van een nieuwe functie binnen of buiten de huidige werkkring, of het herintegreren na een periode van werkloosheid of ziekte. Dit laatste al of niet met gebruikmaking van het budget voor reïntegratie van het UWV.

Onze manier van werken onderscheidt zich doordat we de stagnatie waar iemand zich in bevindt, zien als een betekenisvol gegeven waar een nieuwe mogelijkheid tot groei in verborgen ligt. In plaats van te proberen er vanaf te komen, bewegen we er juist met aandacht naar toe, en blijkt telkens weer dat juist in de stagnatie de sleutel tot voortgang aanwezig is. We stimuleren mensen deze innerlijke sleutel te vinden en spreken hen aan op hun eigen kracht en verantwoordelijkheid.

Het unieke van ons aanbod is dat we de individuele begeleiding van de mensen waar mogelijk combineren met groepswork. Dit in de vorm van het traject 'Bezieling in je loopbaan' of een zomer- of winterintensive (zie pagina 24 en 12).

CONFERENTIEDAG

De ziel als werkgever

voor leidinggevendenden, personeelsconsulenten, arbeidsdeskundigen en bedrijfsartsen

Hans Wopereis, Bas Klinkhamer

Steeds meer organisaties ondervinden hoe belangrijk het is dat medewerkers zich persoonlijk ontwikkelen en er aandacht is voor mensen die, om wat voor reden dan ook, niet tot hun recht komen in hun functie. Organisaties die op zoek zijn naar een vaste gesprekspartner voor hun medewerkers, zijn bij ons aan het goede adres. Ook omdat wij vanuit onze kennis op het gebied van organisatieontwikkeling en cultuurverandering, heel goed in staat zijn om het verband te leggen tussen het individu en het geheel waarin hij werkzaam is.

Op 25 mei aanstaande, organiseren wij met ons team van loopbaanbegeleiders een conferentiedag voor onze huidige en toekomstige relaties. Dit om onze recente werkzaamheden op het gebied van loopbaanbegeleiding onder de aandacht te brengen, en contact te leggen met organisaties die mensen naar ons doorverwijzen.

Het thema van de dag is 'De ziel

als werkgever'. Hans Wopereis en Bas Klinkhamer zullen een inleiding houden over dit thema. Vervolgens is er de mogelijkheid om te kiezen uit een breed scala aan workshops, met onderwerpen als: 'Archetypen in jezelf en in je organisatie', 'Levensfasen en loopbaan', 'Pijlers van leiderschap', 'Durven dromen', 'Kracht en tegenkracht', 'De kunst van het vechten' en 'Omgaan met crisis en verlies'. Centraal op deze dag staan de persoonlijke ontwikkeling en de vragen van de deelnemers gekoppeld aan het thema 'werken vanuit bezieling'. Zo kan men direct ervaren hoe wij werken.

Dit is in principe een besloten dag en toegankelijk op uitnodiging. Wilt u er graag heen, schrijf dan een mail met een korte motivatie aan Karin van Zandvoort: karinvanz@itip.nl.

wo 25 mei van 09.30 - 17.00 uur
Amersfoort, Leerhotel Het Klooster
Daam Fockemalaan 10

er zijn geen kosten aan verbonden

Loopbaanontwikkeling

Bezieling in je loopbaan

Drie keer per jaar bieden we een groepstraject aan voor mensen die een nieuwe impuls willen geven aan de ontwikkeling van hun werkend bestaan. Het traject is er op gericht je te helpen je werk meer te laten aansluiten bij wie je bent, bij de talenten die je hebt meegekregen, en waar je warm voor loopt. Zodat de splitsing die je kunt ervaren tussen jezelf en je werk kan oplossen, jij meer plezier gaat beleven aan je werk, en je werkgever aan jou.

Het traject bestaat uit minimaal drie individuele sessies en vijf groepsdagen verspreid over enkele maanden. Thema's die aan bod komen zijn: Inzicht in je (werk-)biografie en patronen die zich daarin herhalen. Het verleden; wat heb je van huis uit meegekregen, wat kun je daarvan inzetten en wat dien je los te laten? Het ontdekken van je eigen kwaliteiten en verantwoordelijkheid nemen voor je eigen schaduw. Omgaan met de cultuur van de organisatie en het omgaan met tegenkracht en weerstand. Presentatie; hoe zet jij je kracht in en hoe laat jij jezelf zien?

Wanneer je interesse hebt in dit traject kun je contact opnemen met ons kantoor, waar je ook een aparte folder kunt aanvragen.

data eerstvolgende groep:
di 25 januari, wo 2 maart, di 5 april, di 10 mei en di 14 juni
daarna start weer een groep medio april;
exacte data vind je op onze website

opleidingskosten gehele traject € 690 privé;
bedrijf € 1.240; verblijfkosten € 175

voor vragen over ons aanbod kun je contact opnemen met onze projectleider Marga Brinkhof, 0570 59 02 55 / 06 22 05 32 01

Bezieling in je leraarschap

Naast het algemene traject Bezieling in je loopbaan, bieden we ook een traject aan speciaal voor leraren. Een traject waarin je je eigen inspiratie weer centraal kunt stellen en je vitaliteit kan (her-)vinden. Leraren of scholen die interesse hebben in dit traject kunnen contact opnemen met Claartje Kocken (06 13 69 36 42) of de folder aanvragen bij ons kantoor.

Zodat jij meer plezier gaat beleven aan je werk, en je werkgever aan jou.

Loopbaanontwikkeling

Je persoonlijke onderneming Supervisiegroep voor zelfstan- dig ondernemers (vijf vrijdagen)

Monique van Laerhoven

Deze groep is bedoeld voor mensen die een nieuwe impuls willen geven aan hun ondernemerschap. Ook startende ondernemers die hun persoonlijke koers willen herijken zijn van harte welkom.

Als zelfstandig ondernemer werk je in alle vrijheid. Je hebt de mogelijkheid je persoonlijke visie te volgen en het werk te doen dat helemaal bij je past. Je beheert je eigen agenda en er is niemand aan wie je verantwoording hoeft af te leggen. Maar neem je die vrijheid ook helemaal of laat je je toch inperken? Niet door een baas of collega's, maar door jezelf, door je eigen angsten, verwachtingen en gewoontes. Zeker in deze economisch spannende tijd, kun je als zelfstandig ondernemer de neiging krijgen je teveel te richten op de buitenwereld. En dan vergeet je waar het je eigenlijk om te doen was. Hoe blijf je daarbij terwijl je ook moet zorgen voor brood op de plank?

In dit kader is het prettig om een plek te hebben waar je jezelf scherp houdt en waar je elkaar motiveert en inspireert. Een supervisiegroep waarin we onderzoeken hoe je werkelijk vrij kunt zijn als ondernemer.

Loopbaanbegeleiding voor mensen met een beperking

Een aanbod voor mensen die in hun bestaan een antwoord moeten zien te vinden op een beperking waarmee zij zich geconfronteerd weten. Hoe kun je je beperking opnemen en jezelf toch zo volledig mogelijk uitdrukken in je leven en in je werk?

Een aantal van onze loopbaanbegeleiders zijn ervaringsdeskundig op dit gebied. Voor meer informatie neem contact op met Nanske Kuiten, tel. 0575 50 34 36.

Thema's die aan bod komen zijn:
Je eigen koers bepalen, kwaliteiten en valkuilen, je ziel als baas, je verhouding tot geld, agendavoering en je presentatie naar buiten toe. Je maakt een persoonlijk ondernemingsplan en je loopt een keer een dag mee met een andere deelnemer.

Vijf vrijdagen bezig zijn met jouw persoonlijke vrijheid als ondernemer.

data:
vr 18 maart, 15 april, 20 mei, 17 juni, 30 september telkens van 10.00 - 17.00 uur
Cothen, Gemeentehuis

aantal deelnemers: 8 - 12

opleidingskosten bepaal je zelf aan het einde van de eerste dag; verblijfkosten € 230 (inclusief koffie/thee/lunch)

inschrijven via onze website; na een telefonisch oriëntatiegesprek met Monique wordt je inschrijving definitief

Organisatieontwikkeling

Mede door het uitkomen van het boek van Hans Wopereis 'Het Licht en de Korenmaat', staat ons werk in organisaties meer in de belangstelling. Steeds meer organisaties zien dat het loont om in te zetten op de essentie van wat er speelt in de cultuur van een organisatie, in plaats van op de zoveelste structuurverandering. Het besef dringt door dat het meer zin heeft om mensen op te leiden die er zelf voor kiezen te investeren in hun persoonlijke ontwikkeling, dan om mensen aan te zetten om weer een trainingsprogramma te doorlopen, waarin een nieuw trucje wordt aangeleerd.

Onze projecten zijn enerverend. Voor ons en voor de mensen met wie we werken. Wanneer mensen de waarheid, die vaak onder tafel wordt gehouden, onder ogen wensen te zien, ontstaan indrukwekkende bijeenkomsten. Op zo'n moment wordt duidelijk dat een verandering in de organisatie heel nauw verbonden is met de eigen houding, het gedrag en de samenwerking van de mensen die er werken. In de

helderheid die dan ontstaat, komen onvermoede creatieve krachten aan het licht, waardoor de volle potentie van de medewerkers kan worden ingezet.

Een greep uit de selectie van projecten waarin wij op dit moment werkzaam zijn:

Een groot architectenbureau

Vanuit een groot architectenbureau kwam de vraag om bemiddeling. Een van de senior architecten kreeg het steeds lastiger in de communicatie en samenwerking met een aantal van de partners. Binnen de cultuur van dit bedrijf is het niet vanzelfsprekend dat zaken direct en in openheid worden besproken. Dit hield in dat er allerlei beelden en vooronderstellingen over elkaar waren ontstaan. Wij hebben een reeks gesprekken gevoerd met de betrokken personen, waarbij steeds in tweetallen met elkaar werd gesproken. Dit met het resultaat dat een dreigend arbeidsconflict is afgewend en er weer open en constructief gecommuniceerd kan worden. Intussen heeft onze opdracht zich uitgebreid en begeleiden wij de partners nu in hoe ze leiding geven aan de economische teruggang van het bureau, en de gevolgen daarvan voor de medewerkers.

Een kerkelijke organisatie

Na een reeks van fusies van bestaande parochies, wilde het bestuur van het nieuwe overkoepelende verband samen met het parochiale team een frisse, nieuwe start maken. Begeleiding was hoog nodig; het fusieproces was een slijtageslag geweest, waarbij het kind wel was gebaard maar de moeder het ternauwernood had overleefd. Het nieuwe verband was meer een formele constructie, dan een bezielde geheel. En dit in een situatie van zwaar weer, van grote teruggang en verlies aan middelen en mensen. In de begeleiding is een goed begin gemaakt met het onder ogen zien van de ernst van de situatie, het opschonen van de relaties en het werken aan een geïnspireerde en samenbindende visie. Maar ook aan het herstel van een werkbare hiërarchie en de daarbij horende taakverdeling en verantwoordelijkheden.

Organisatieontwikkeling

Teamcoördinatoren bij een gemeente

Bij een kleine gemeente in het oosten van het land, begeleiden wij twaalf teamcoördinatoren op het gebied van leiderschap en persoonlijke ontwikkeling. Met deze nieuwe functie wordt een plattere organisatie beoogd, met een directe aansturing van kleine teams, waarin meer ruimte is voor contact en begeleiding van medewerkers. Tevens wordt van deze leidinggevendenden verwacht dat ze voorop gaan in de gewenste cultuurverandering, door zowel medewerkers als management aan te spreken op gedrag en het nakomen van afspraken. Dit vraagt moed, zelfvertrouwen en persoonlijke kracht. Wij ondersteunen hen hierin door een combinatie van individuele gesprekken en een opleidingsprogramma in groepsverband aan te bieden. Tevens helpen we met het opzetten van intervisiegroepen, zodat de nieuwe leidinggevendenden elkaar leren coachen en straks op eigen kracht verder kunnen.

Een middelbare school

De nieuw aangetreden rector van een middelbare school, deed ons het verzoek hem te ondersteunen bij het in gang zetten van een cultuurverandering binnen zijn school. De school onderscheidt zich door een individuele aanpak die zich uit in tempo- en niveaudifferentiatie. Vrijheid, zelfwerkzaamheid en samenwerking zijn belangrijke pedagogische uitgangspunten. Hoewel de sfeer niet slecht is en resultaten naar wens, blijkt er toch een keerzijde. De individuele aanpak vraagt veel van de docenten, met als gevolg dat zij overbelast zijn en er te weinig rust is voor visieontwikkeling. Bovendien is er een cultuur ontstaan van: 'We hebben het allemaal zo druk, dus laten we elkaar alsjeblieft met rust laten.' Via gesprekken en een tweedaagse bijeenkomst is een begin gemaakt om deze cultuur te doorbreken, en meer ruimte te scheppen om zich te kunnen herbezinnen op de pedagogische werkwijze en uitgangspunten.

Een vroedvrouwenpraktijk

De drie vroedvrouwen hadden een moeilijke tijd achter de rug; wis-selingen in het team, een collega overleden en persoonlijk hadden ze ook het één en ander meegemaakt. Ze hadden wel besloten om met z'n drieën deze praktijk verder te vormen, toen ze ons advies vroegen. Met als vraag: we willen een stap voorwaarts maken, hoe kunnen we ieders bezieling aanwenden voor deze praktijk? We begonnen met het ontdekken en erkennen van ieders kwaliteiten en bezieling. Daarna keken we naar wat ieder nodig heeft om dit vol in te zetten, en welke consequenties dit heeft voor de omgang met elkaar en hun cliënten en stagiaires. Tot slot zijn er concrete afspraken gemaakt: ze willen hun energie meer richten op de opbouw van hun eigen praktijk in plaats van zich te laten leiden door druk van buitenaf. In hun gezamenlijke overleg gaan ze voortaan niet alleen de cliënten bespreken, maar ook hoe het met henzelf gaat. Middels hun PR willen ze steeds nadrukkelijker duidelijk maken dat zwangerschap, bevalling en kraamperiode voor hen natuurlijke processen zijn.

Op zo'n moment komen onvermoede creatieve krachten aan het licht.

Tot besluit

Leegte en vorm

'Vorm is leegte, leegte is vorm', staat geschreven in de Hart Soetra, een van de belangrijkste soetra's uit het boeddhisme. In vrijwel alle boeddhistische kloosters over de gehele wereld wordt deze soetra geciteerd.

Een mystieke tekst, waar je met je gedachten steeds weer op stuk loopt en die je brengt bij het niet-weten, bij de leegte zelf. De leegte waarin je werkelijk tot rust en ontspanning kunt komen zodat je de tienduizend dingen van het dagelijkse leven kunt loslaten. Deze boeddhistische waarheid staat haaks op onze neiging om de vorm, de materie, heilig te verklaren. Een menselijke neiging die van alle tijden is, maar in onze tijd lijkt te heersen als nooit eerder. *'Vorm is vorm en leegte is leegte'*, dat is wat onze cultuur lijkt te verkondigen. Dat wat tastbaar en bewijsbaar is heeft bestaansrecht, wat geen nut heeft doet er niet toe, na de dood houdt alles op, en wat je hebt moet je zien te behouden.

De realiteit is dat we geen enkele vorm kunnen vasthouden in de stromende vergankelijkheid van dit bestaan. En dat uit diezelfde vergankelijkheid, uit het niets, steeds weer nieuwe vormen geboren worden, zoals ons lichaam ook een systeem is van voortdurend stervende en weer opnieuw geboren wordende cellen. We kunnen ons verzetten tegen deze inherente vergankelijkheid, maar uiteindelijk is dit verzet zinloos. Is het niet zo dat juist dit verzet ons de meeste pijn oplevert in ons bestaan?

Het misverstand dat bij deze inherente vergankelijkheid op de loer ligt, is de gedachte dat je je dus nergens aan moet hechten en dat de vorm er eigenlijk niet toe doet. Vorm is echter niet alleen leegte, leegte is ook vorm! De vorm doet er wel degelijk toe, zonder vorm geen expressie, zonder taal geen inhoud. Het is juist de kunst om de vorm zo precies mogelijk uitdrukking te laten zijn van jouw

eigenheid en kwaliteitszin. Daarvoor dien je je aan de vorm te hechten, zoals een moeder zich aan haar kind hecht. Zonder die hechting zou het kind zich niet kunnen ontwikkelen, zou de vorm geen werkelijke kwaliteit kunnen krijgen.

Maar na verloop van tijd komt er ook weer een moment dat je je kind moet loslaten. *Na* de noodzakelijke hechting komt de vraag of je bereid bent om de vorm ook weer tot leegte te laten worden. Om los te laten en opnieuw te beginnen. Zoals wij dat ook met onze school steeds weer proberen te doen. Ieder seizoen weer een nieuwe nieuwsbrief en elk jaar weer nieuwe invulling geven aan de opleidingen, hoe mooi of fijn de vorige editie ook was. En zoals dat van jou ook steeds weer gevraagd wordt, in je werk, in het contact met je gezin, in de liefde. Als een voortdurende oefening in vormgeven en loslaten, totdat enkel nog de vreugde van het scheppend zijn zelf overblijft.

Het doet denken aan het beeld van boeddhistische monniken, die dag in dag uit met gekleurd zand bezig zijn om prachtige mandala's te maken. Met grote zorgvuldigheid, aandacht en liefde zijn ze daar soms weken mee bezig. En als het dan eindelijk klaar is, wordt het in een ritueel opgenomen en even bewonderd, maar daarna wordt het zand al snel in een of twee bewegingen bijeengeveegd en wordt er weer opnieuw begonnen...

We hopen dat je genoten hebt van de nieuwe vorm en inhoud van deze nieuwsbrief, we hebben er met veel plezier en inzet aan gewerkt. En natuurlijk mag hij, als je bent uitgelezen, bij het oud papier!